

«Гражданская безопасность».

Ключевые слова: гражданская безопасность, здоровье, культура здоровья, профессиональная подготовка, будущие специалисты по гражданской безопасности.

The purpose of the article is defined as substantiation of the importance of the future civil safety specialist health culture as a basis for professional training and the formation of integral professional competence. To achieve this goal, a set of theoretical methods were used: search, selection and systematization of sources according to research problem; analysis, comparison, synthesis and generalisation in order to establish the essence of key concepts and terms, to define the structure of health culture; forecasting and design for – conclusions formulation. In the study it was found that the health culture of future civil safety professionals is a time-consuming, lifelong process that promotes occupational health competence. The health culture of future civil safety professionals is characterized by axiological, cognitive and behavioural components, the development of which is provided by the theoretical content and complex of organizational, technical and special measures and means. Health culture can be considered as a basis for the formation of integral professional competence, which considers the ability to solve complex specialized problems and tasks which are characterised by the complexity and uncertainty of conditions, during practice or in the learning process, and involves the application of theories and methods of conducting monitoring, prevention of accidents, emergencies, accidents (at work) and occupational diseases, assessment of their possible consequences and their elimination. The scientific novelty lies in the fact that, the information on forming the health culture of future civil safety professionals has been generalized and systematized for the first time. The practical significance of the research lies in the possibility of using the results obtained in the direct professional training of future specialists of this specialty in the conditions of a higher education institution.

Key words: civil safety, health, health culture, training, future civil safety professionals.

УДК 373.3.015.31-057.874:745/749

DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-151-154

Лалак Наталія Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
orcid.org/0000-0003-2613-3541

Майборода Ірина Емільянівна,
старший викладач,

Василинка Марія Іванівна,
старший викладач,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬО-ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті висвітлено проблему творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку у процесі художньо-трудової діяльності. Авторами розглядається використання у педагогічній практиці творів декоративно-ужиткового мистецтва як важливого засобу розвитку уяви, фантазії та творчих здібностей учнів початкової школи. Шляхи художньо-трудового розвитку за допомогою народного і декоративно-ужиткового мистецтва безмежно різноманітні. Авторами зазначено увагу на тому, що до розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами народного декоративного ужиткового мистецтва повинен бути системний підхід. Цьому сприяє як змістове наповнення всіх навчальних предметів початкової школи, так і позакласна й позашкільна робота. Наукова новизна: представлено авторське бачення щодо системного підходу до розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами народного декоративного ужиткового мистецтва.

Ключові слова: молодші школярі, творчі здібності, декоративно-ужиткове мистецтво, методи навчання.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та прискореного розвитку всіх сфер духовного і матеріального виробництва в суспільстві, зростає потреба у розвитку творчих ресурсів підліткового покоління та необхідність активізації їх творчої активності у всіх сферах конструктивної діяльності. Нова українська школа спрямовує освітній процес не лише на формування в учнів комплексу ключових і предметних компетентностей, а й на розвиток у них емоційного інтелекту, комунікативних і творчих здібностей, які закладають підґрунтя для особистісної самореалізації дитини в суспільстві, її успішності в житті [6].

На важливості саме таких завдань наголошено в Державному стандарті початкової освіти та чинних Типових освітніх програмах. Варто зазначити, що в сучасних закладах загальної середньої освіти дещо спрощено підходять до організації художньо-трудового навчання та залучення їх до традицій народного декоративно-ужиткового мистецтва. З огляду на це, питання художньо-творчого розвитку школярів є важливим освітнім завданням сьогодення, що потребує ґрунтовного розгляду та вироблення системи впровадження в педагогічну практику.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні проблеми художньо-трудової діяльності школярів широко висвітлювалися такими провідними вітчизняними та зарубіжними вченими-педагогами як Є. Антонович, В. Ковальов, М. Кучер, П. Лосюк, Б. Нещумов, Л. Оршанський, М. Соколов,

В. Тищенко, В. Титаренко, А. Хворостов. Теоретико-методичні основи формування особистісних якостей школярів у процесі творчої художньо-трудової діяльності, зокрема засобами декоративно-ужиткового мистецтва, стали предметом наукового пошуку Ю. Коломійця, С. Маркуцької, З. Мацишиної, Г. Мельник, В. Мусієнка, О. Омельчука, С. Ошурка, І. Савчук, С. Стадник, О. Тарасової та ін. Впровадження в навчальний процес методів художнього конструювання з різних матеріалів, розвиток творчих здібностей в процесі розв'язку художньо-конструкторських задач висвітлено у працях О. Гервас, Н. Знамеровської, Б. Неменського, Б. Нещумова, Л. Оршанського, М. Пагути, В. Тищенко, Л. Шпак.

Художньо-трудова діяльність школярів С. Стадник характеризує як «навчальну діяльність творчого характеру, спрямовану на набуття теоретичних знань, формування умінь і навичок розв'язання художньо-трудових завдань, результат якої має суб'єктивну новизну та значущість для розвитку особистості школяра, зокрема його здібностей і творчої ініціативи» [7]. Кінцевою метою навчальної художньо-трудової діяльності є становлення учня й досягнення такого рівня розвитку, який забезпечить йому здатність самостійно ставити цілі такої діяльності, активізувати необхідні для цього знання і способи пізнання, планувати послідовність своїх дій співвідносити отриманий результат із поставленою метою, тобто самостійно здійснювати навчальну діяльність у галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва.

Поділяємо думку Г. Бучківської, яка художньо-трудова діяльність молодших школярів розглядає як: 1) важливу складову навчально-виховного процесу, цілеспрямовану, взаємопов'язану і послідовну діяльність вчителя та учнів, що спрямована на формування системи знань у галузі народного декоративно-ужиткового мистецтва, основ наукового світогляду про красу предметного світу, художньо-мистецької та проєктно-технологічної компетентностей, вмінь та навичок проєктування, виготовлення й оздоблення декоративно-ужиткових виробів, а також виховання національної самосвідомості, що забезпечує різнобічний розвиток учнів початкових класів; 2) гнучку педагогічну модель організації освітнього процесу засобами народного декоративно-прикладного мистецтва, зорієнтована на творчу самореалізацію особистості молодшого школяра. Розвиток його інтелектуальних сил і фізичних можливостей, вольових якостей та творчих здібностей у процесі створення (під контролем учителя) суб'єктивно нових декоративно-ужиткових виробів, які мають естетичну цінність і практичну значущість [1].

Мета статті: розкрити вплив декоративно-ужиткового мистецтва на формування творчих здібностей та інтелектуальний розвиток молодших школярів у процесі художньо-трудової діяльності.

Результати дослідження. Розвиток художніх та творчих здібностей дітей в умовах сучасного ЗЗСО передбачає діяльність в різних напрямках. Ця робота має охоплювати усі сфери взаємної діяльності дитини з педагогом, спілкування з однолітками та взаємодію з предметно-просторовим середовищем. Комплексний підхід до виховання творчої особистості охоплює широке коло питань, які стосуються проблем естетичного, художнього, творчого розвитку. Єдність духовного, художнього, творчого є невід'ємною умовою гармонійного, різностороннього розвитку особистості. В свою чергу цінність творчості полягає не лише в результативній стороні, а й в самому процесі. У системі освіти особливе місце займає початкова школа, в якій закладається фундамент майбутніх знань. Її значення і функції в системі неперервної освіти визначаються не тільки наступністю з іншими ланками освіти, а й, в першу чергу, неповторною цінністю в становленні і розвитку особистості молодшого школяра.

Оскільки, як зазначають провідні вітчизняні вчені (Г. Костюк, О. Леонтьєв, В. Моляко, Я. Пономарьов та ін.), особистість найінтенсивніше формується у період шкільного віку, то саме початкова школа покликана відіграти провідну роль у творчому розвитку учнів 1-4 класів. В контексті сьогодення виникає необхідність у глибшому вивченні сучасної вітчизняної і зарубіжної практики креативної педагогіки, теорії творчого розвитку школярів, педагогічного досвіду навчання, виховання і розвитку особистості учнів початкової школи засобами художньо-творчої праці на основі вивчення декоративно-ужиткового мистецтва.

Психологічною основою творчості у процесі художньо-трудової діяльності є уява, яка постає особливою «психічною силою», здатністю, станом свідомості [2]. Творчий розвиток учнів засобами мистецтва, зокрема й народного декоративно-ужиткового мистецтва сприяє розвитку образно-асоціативного мислення особистості, уяви та фантазії. Варто зазначити, що твори мистецтва виступають основними засобами розвитку творчості, оскільки на їх основі формується відчуття прекрасного, адекватне сприйняття форми, гармонії, стимулюється інтерес і бажання творити. Саме розвиток творчого мислення лежить в основі роботи з дітьми й допомагає розкрити всі закладені від природи їх здібності – спеціальні та загальні. Одним з неодмінних компонентів творчого мислення є оригінальність, вона виражає міру несхожості, нестандартності, несподіваного рішення, що пропонується серед інших рішень. Основою творчого процесу є уява.

Освітній процес має забезпечувати засвоєння дитиною бази знань і водночас формувати досвід творчої діяльності, викликати естетичний та пізнавальний інтерес, прагнення йти шляхом власного розвитку. Варто зазначити, що до розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами народного

декоративно-ужиткового мистецтва повинен бути системний підхід. Цьому сприяє як змістове наповнення всіх навчальних предметів початкової школи, так і позакласна й позашкільна робота. Зупинимось на цьому детальніше.

До прикладу, навчальний предмет «Трудове навчання» тісно пов'язаний із розвитком творчої активності учнів, адже, за своєю сутністю, він передбачає створення нових матеріальних об'єктів. На уроках трудового навчання учитель за допомогою засобів декоративно-ужиткового мистецтва повинен створювати такі умови, щоб учні не тільки усвідомили суспільно корисне значення своєї праці, але й змогли показати свої творчі здібності, реалізувати їх у конкретних трудових справах. Проте, педагогові не варто акцентувати увагу на суто ремісничому складникові, а спрямовувати свої зусилля на формування й розвиток творчої ініціативи, створювати ситуації пошуку, інтелектуального навчання, реальних умов для реалізації індивідуальних можливостей і потреб кожного учня.

Як показує практика, саме творча атмосфера на уроках і забезпечує розвиток якостей творчої особистості. Зі свого боку, творча діяльність приваблива для учнів, вона створює піднесений настрій, спонукає до пошуку, задовольняє пізнавальні та комунікативні потреби, впливає на всі сторони дитячого життя. Творчі здібності найбільш ефективно розвиваються під час продуктивної діяльності. Творчість, оригінальність, індивідуальність виявляються у щонайменшому відході від еталону. Тож, однією з провідних цілей у роботі з дітьми є спеціальне навчання прийомам і методам творчого мислення. Молодші школярі мають постійно перебувати в пошуку, відкривати несподіване, нове й оригінальне. Майже кожен урок повинен містити елементи проблемності, учням варто готувати завдання, що активізують емоції й оцінні судження та потребують самостійного пошуку.

Діти молодшого шкільного віку дуже люблять займатися художньою творчістю. Вона дозволяє дитині в найбільш повній вільній формі розкрити свою особистість. Вся художня діяльність будується на активній уяві, творчому мисленні. Ці функції забезпечують дитині новий, незвичайний погляд на світ. Вони сприяють розвитку мислення, пам'яті, збагачують її індивідуальний життєвий досвід, що в свою чергу сприяє розвитку уяви, творчого мислення.

Народне декоративно-ужиткове мистецтво в силу своєї специфіки покликане внести в життя момент гри, прикрасити, розважити, формувати світогляд через ті естетичні почуття, які народжуються в людей від практичного користування справді художніми речами, від споглядання їх як частини природи і навколишньої реальної дійсності. Тому воно є важливим компонентом і етапом у вихованні естетичних смаків, формуванні внутрішнього світу дитини. Крім того, народна образність синтезує в собі духовну і матеріальну творчість як цілісну і нерозривну, що склалася історично і вивірена віками. Світ декоративних образів, яскравих кольорів, простих і доступних форм творів народного мистецтва захоплює дітей, викликає насолоду, надихає їх, підносить до стану натхнення, створюючи тим самим психологічний комфорт. Це перший крок до «діалогу» з красою. Подальше глибоке спілкування зі світом прекрасного активізує людські емоції, викликає до життя творчу уяву, стимулює фантазію, пробуджує художнє відчуття, формує елементи образного мислення. Нагромаджений емоційний досвід пробуджує в дитині художника з високою культурою і гамою відчуттів, веде до вдосконалення інтелекту [8].

Українські народні промисли і ремесла, що разом утворюють декоративне мистецтво – це «величезний світ духовної і матеріальної спадщини етносу, набуток художніх ідей численних поколінь народу, дорожочіна скарбниці, що живить сьгодні професійно-мистецьку творчість» [2]. Декоративно-ужиткове мистецтво поєднує в собі духовно-матеріальну діяльність людини, виражену в художніх творах: вишивці, кераміці, різьбленні, витинанці, ткацтві, плетінні та ін. Технологічні навички створення

предметів декоративно-ужиткового мистецтва, як правило, передавалися від батька до сина з покоління в покоління. Тому часто саме в народному мистецтві збережені найдавніші традиції, художні стилі, віками нагромаджений ремісничий і художній досвід. Діяльність молодших школярів на уроках трудового навчання, пов'язана з вивченням декоративно-ужиткового мистецтва є художньо-творчою, і саме в ній формуються здібності особистості. Організація декоративно-ужиткової діяльності учнів починається з підготовки до сприймання образного змісту оригіналів народного мистецтва. Демонстрування на уроках вишивок, мережива, кераміки з розписом, предметів, оздоблених різьбою по дереву збуджує цікавість учнів, бажання творити. Тільки усвідомивши поетичну красу і гармонію світобачення народного мистецтва, дитина починає розуміти цінність і неповторність кожного твору. Важливо, щоб діти не лише самі творили за зразками народного мистецтва, а й знали про походження цього мистецтва, історію розвитку народних промислів. Бесіди з учнями, демонстрування посібників, навчальних таблиць і фотографій, презентацій та відеоматеріалів треба проводити так, щоб показати всю різноманітність видів народної творчості, емоційно й переконливо розповісти про їх значення та естетичні якості [3].

При проведенні уроків, на яких учні опановують народні ремесла, необхідно використовувати різноманітні методи та форми роботи: пояснення, демонстрацію готових виробів народних майстрів, зустрічі з народними умільцями, вивчення принципів творення художніх образів, особливості передачі змісту через «видимий образ» тощо. Важливо також урахувати властивості матеріалу, узгоджувати художню форму з технологічними способами обробки. Основу трудового навчання на прикладах декоративно-ужиткового мистецтва складає практична робота, де значна увага приділяється опануванню різними техніками виготовлення виробів та їх декорування.

Програма «Трудове навчання» передбачає варіативність технологій, методів і форм навчання. Під час проведення занять використовуються методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, а саме: словесні (пояснення, інструктаж, розповідь, бесіда), наочні (ілюстрування, демонстрація), практичні

(вправи, графічні роботи). Важливе значення мають і методи стимулювання, а саме створення ситуацій інтересу, ситуацій новизни.

Спілкування учнів з творами народного мистецтва, їхня участь у самому процесі виготовлення корисних і потрібних речей відіграє суттєву роль для загального художнього розвитку дітей. Як показує практика, трудове навчання школярів засобами народного мистецтва буде ефективнішим, якщо враховувати такі педагогічні умови: оптимальне використання в освітньому процесі різноманітних засобів навчання; поєднання на кожному уроці традиційних та інноваційних форм і методів навчання; врахування вікових потреб та інтересів учнів; створення емоційно-естетичного і предметного середовища та відповідної матеріально-технічної бази; цілеспрямоване використання у роботі сукупності масових заходів, які створюють ефект взаєморозуміння і співчуття, атмосферу радості [8]. Дитяча творчість – це є праця дитини, у ході якої вона накопичує для себе новий досвід, який має загальне значення для гармонійного і всебічного розвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, питання розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі художньо-трудової діяльності на сучасному етапі набуває особливої актуальності й гостроти, оскільки пов'язане з формуванням різносторонньої, активної, дієвої особистості, яка володіє ключовими та предметними компетентностями і творчим мисленням. Шляхи художньо-трудового розвитку за допомогою народного і декоративно-ужиткового мистецтва безмежно різноманітні. Однак успіх можливий лише за умови створення цілісної системи, спрямованої на вивчення етнокультури, мистецьких традицій українського народу, застосування педагогічних умов, організаційних форм, методів і засобів, котрі поєднують у собі традиції й інновації, інтегрований зміст, при якому враховується культурні та регіональні особливості декоративно-ужиткового мистецтва України.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розкритті практичного аспекту розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі художньо-трудової діяльності на уроках освітньої галузі «Мистецтво».

Список використаних джерел

1. Бучківська Г. В. Підготовка учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва: монографія за науковою редакцією Г. В. Терещука / Г. В. Бучківська. – Хмельницький: ПП Заколотний М. І., 2019. 420с.
2. Бушина Т. Декоративно-прикладне мистецтво України / Т. Бушина - К.: Мистецтво, 1986. - 454 с.
3. Василюк М. Формування художньо-естетичної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі вивчення мистецьких дисциплін / Марія Василюк, Ірина Майборода // Молодь і ринок. – 2016. – №6. – С.115-119.
4. Ворона М.О. Особливості вияву естетичних почуттів у дітей / М. О. Ворона // Початкова школа. - 1990. - №4. - С.64-66.
5. Коваленко Т.В. Використання народної іграшки в трудовому вихованні і творчому розвитку молодшого школяра / Т. В. Коваленко // Наукові записки психолого-педагогічного факультету: Збірник наукових праць. - Полтава, 1998. - С.311-318.
6. Концепція Нової української школи Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf.
7. Стадник С. Педагогічний взаємозв'язок творчої ініціативи і художньо-трудової діяльності учнів у процесі вивчення мистецтва писанкового розпису / С. Стадник // Теорія та методика управління освітою. - 2014, № 3- С.16-18.
8. Тверезовська Н. Вплив художньої праці на формування творчих здібностей та інтелектуальний розвиток особистості / Н. Тверезовська // Молодь і ринок. – 2006. – №21. – С.71-79.

References

1. Buchkiv'ska, H.V.; Tereshchuk, H.V. ed., 2019. *Pidhotovka uchyteliv pochatkovykh klasiv na zasadakh narodnoho dekoratyvno-uzhytkovoho mystetstva [Training of primary school teachers on the basis of folk decorative and applied arts]*. Khmelnytsky: PP Zakolodnyi M. I.
2. Bushyna, T. 1986. *Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Ukrayiny [Decorative and applied art of Ukraine]*. Kyiv: Art.
3. Vasylynka, M. and Iryna, M. 2016. *Formuvannya khudozhno-estetychnoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly v protsesi vyvchennya mystets'kykh dystsyplin [Formation of artistic and aesthetic competence of future primary school teachers in the process of studying art disciplines]*. *Youth and the market*, 6, pp. 115-119.
4. Vorona, M.O., 1990. *Osoblyvosti vyjavu estetychnykh pochuttiv u ditey [Features of the manifestation of aesthetic feelings in children]*. *Elementary School*, 4, pp. 64-66.
5. Kovalenko, T.V., 1998. *Vykorystannya narodnoyi ihrashky v trudovomu vykhovanni i tvorchomu rozvytku molodshoho shkol'nyara [The use of folk toys in labor education and creative development of primary school students]*. *Scientific notes of the psychological and pedagogical faculty*, pp. 311-318.
6. *Kontseptsiya Novoyi ukrayinskoyi shkoly [The concept of the New Ukrainian school]*. [online] Available at: www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf.

7. Stadnyk, S., 2014. Pedagogichnyy vzayemoz'v'yazok tvorchoyi initsiatyvy i khudozhn'o-trudovoyi diyal'nosti uchniv u protsesi vyvchennya mystetstva pysankovoho rozplysu [Pedagogical interrelation of creative initiative and artistic and labor activity of students in the process of studying the art of Easter painting]. *Theory and methods of education management*, 3, pp. 16-18.

8. Tverezovska, N., 2006. Vplyv khudozhn'oyi pratsi na formuvannya tvorchykh zdibnostey ta intelektual'nyy rozvytok osobystosti [The influence of artistic work on the formation of creative abilities and intellectual development of personality]. *Youth and the market*, 21, pp. 71-79.

В статтє освещена проблема творческого развития детей младшего школьного возраста в процессе художественно-трудовой деятельности. Авторами рассматривается использование в педагогической практике произведений декоративно-прикладного искусства как важного средства развития воображения, фантазии и творческих способностей учащихся начальной школы. Пути художественно-трудового развития с помощью народного и декоративно-прикладного искусства бесконечно разнообразны. Авторами акцентировано внимание на том, что к развитию творческих способностей младших школьников средствами народного декоративного прикладного искусства должен быть системный подход. Этому способствует как содержательное наполнение всех предметов начальной школы, так и внеклассная и внешкольная работа. Научная новизна: представлено авторское видение системного подхода к развитию творческих способностей младших школьников средствами народного декоративного прикладного искусства.

Ключевые слова: младшие школьники, творческие способности, декоративно-прикладное искусство, методы обучения.

The article highlights the problem of creative development of junior school children in the process of artistic and labor activity. The authors consider the use of decorative and applied arts in pedagogical practice as an important means of developing the imagination, fantasy and creative abilities of primary school students. It has been noted that the educational process in the new Ukrainian school should ensure the child's mastery of the knowledge base and simultaneously form the experience of creative activity, arouse aesthetic and cognitive interest, the desire to follow the path of their own development. Ways of artistic and labor development with the help of folk and decorative and applied arts are infinitely diverse. The authors emphasize that there should be a systematic approach to the development of creative abilities of junior schoolchildren by means of folk decorative applied art. This is facilitated by the content of all primary school subjects, as well as extracurricular activities. The article reveals the features of creative development of primary school children in the process of artistic and labor activities at the lessons of labor training. The basis of labor training on the examples of decorative and applied arts is practical work, where much attention is paid to mastering various techniques of manufacturing products and their decoration. It is important that children not only create on the models of folk art, but also know about the origin of this art, the history of folk crafts. Interviews with students, demonstration of manuals, spreadsheets and photographs, presentations and videos should be conducted in such a way as to show all the diversity of folk art, emotionally and convincingly tell about their meaning and aesthetic qualities. We consider the prospects for further research in the disclosure of the practical aspect of the development of creative abilities of junior schoolchildren in the process of artistic and labor activities at the lessons of the educational field "Art".

Key words: junior schoolchildren, creative abilities, decorative and applied arts, teaching methods.

УДК 371.315.5

DOI 10.31339/2413-3329-2020-1(11)-154-157

Маринченко Ганна Миколаївна,

кандидат історичних наук, старший викладач,

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв

orcid: 0000-0003-3208-0546

МЕТОД «ГЕКСАГОН» І РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

У статті порушено проблему розвитку критичного мислення школярів на уроках історії. Одним з прийомів розвитку критичного мислення є шестигранне навчання або шестикутне навчання (метод «гексагон»). Автором розкрито зміст методу «гексагон», з'ясовано його навчальні можливості, продемонстровано основні методичні прийоми застосування цього методу. Наукова новизна: наведено приклади використання методу «гексагон» на уроках історії в середній та старшій школі.

Ключові слова: педагогічні технології, критичне мислення, шестикутне навчання, уроки історії, Рассел Тарр.

Постановка проблеми. Швидкий розвиток суспільства вимагає змін методів і прийомів навчання майбутнього покоління. На сьогоднішній день в Україні для випускників задекларовано наступні наскрізні вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми [4].

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Технології критичного мислення та їх використання в дидактиці для педагогів не є новими. Тут варто виділити наступні прізвища А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метью, Д. Макінстер, С. Терно, О. Пометун, О. Тягло тощо [5; 6; 7; 8; 9; 10]. Однак, першим для вчительської громади метод «гексагон» представив Г. Аствацатуров [1]. Оглядом методу «гексагон» представлено в роботах О. Баршанської [2] та М. Запрудського [3].

Мета статті: розкрити можливості використання шестикутного навчання на уроках історії.

Результати дослідження. Одним з прийомів розвитку критичного мислення є шестигранне навчання, або шестикутне

навчання, або метод «гексагон». Автором цього методу є вчитель історії із Великобританії Рассел Тарр [11]. В Україні цей метод ще не достатньо розповсюджений серед вчителів. Але на нашу думку це явище тимчасове і через деякий час ним будуть користуватися вчителі всіх галузей.

У чому полягає суть даного методу? Шестикутна картка має назву гекса (hexagon) їх кількість може бути фіксованою або довільною (відповідно до мети, яку ставить вчитель). Кожна гекса – це певним чином сформульовані знання з певного аспекту теми. Гекса поєднується з іншою, завдяки певним зв'язкам (поняття, події, явища). В цілому гекси з'єднуються між собою в єдину структуру, що дає уявлення про отримані знання. Однак у учнів кінцева картина буде різною. Використання шестикутників є простим та ефективним способом розвитку таких навиків як здатність обирати, класифікувати та пов'язувати докази. Є різні варіанти організації роботи учнів з гексами.

1. Вписати навчальний матеріал в шестикутники, розрізати їх і запропонувати учням зібрати мозаїку, тобто учні отримують навчальний матеріал, записаний за допомогою гексів, з яких їм потрібно зібрати пазл. Варіанти можуть бути різноманітні. У шестикутники можна вписати словосполучення, слова, текст. Учні